

Weiden op het scherpst van de snede

THEMA

Ierse veehouders zetten

volop in op weidegang. Ze

weiden snel om en laten de perce-

len afgrazen tot een stoppellengete van 3,5

centimeter. Gras niet op laten vreten vinden

ze onzin. „Een koe is het weiden wel te

leren, een boer kost het vaak meer moeite.”

Het was voor veel deelnemers van de 'boer on tour' naar Ierland wel enigszins vreemd. Tijdens de studiereizen van Agrifirm, de Melkvee Academie en Henk van Dam van begin maart liepen de koeien buiten, terwijl het 's nachts nog vroom en het gras dor en smakeloos oogde.

„We hebben net de meest dramatische winter van enkele decennia achter de rug”, hielden de Ierse melkveehouders en onderzoekers hun Nederlandse gasten voor. Dat weerhield hen er niet van om hun koeien al

gasc (het Ierse Wageningen UR Livestock Research). De onderzoeker stelt dat je het hoogste rendement uit weiden haalt door het 'aantal kilo koe' per hectare goed af te stemmen op het grasaanbod. „50 procent van het voer dat de koe opneemt is onderhouddvoer. Over het algemeen is een lichte koe daarom efficiënter. Bovendien vertrapt die gemiddeld gezien natuurlijk minder.”

Uit eerder uitgebreid Nieuw-Zeeland onderzoek blijkt dat een toename van één koe per hectare in intensiteit per weideperceel 6 procent aan productie per koe kost, maar 20 procent meer productie per hectare oplevert. „Natuurlijk is daarin een optimum te zien. Factoren als klimaat, grondsoort en -conditie, management en het afkalftaatroon van de veestapel zijn van belang. Uit ons onderzoek van vorig jaar kwam een aantal van 2,52 koeien per hectare als best scorende naar voren”, vertelt Horan.

Inzet is om met het weiden 16.000 kilo droge stof per jaar van het land te halen. Horan noemt dat zeker realistisch. „In totaal kan een perceel op jaarbasis vaak zo'n vijftien keer beweid worden. Wij scharen hier in op bij een snee van rond de

‘Kort gras levert kwaliteit, meer massa niet’

veelvuldig van weidegras te voorzien. En dus te onthouden van veel gras- of maïskuil en krachtvoer.

Sinds tien tot vijftien jaar zijn steeds meer bedrijven in zuidelijk Ierland zelfs naar een nog extremer systeem verschoven. Geïnspireerd door het Nieuw-Zeelandse voorbeeld lopen de dieren bijna tien maanden van het jaar buiten. Bij de meest vergaande bedrijven houdt dit in dat de koeien vanaf half januari moeten afkalven. Ze starten dan ook direct vanaf 1 februari met een paar uur weiden per dag.

KILO'S AAN KOE

Brandon Horan is als praktijkonderzoeker verbonden aan Moorepark, een onderzoekscentrum dat eigendom is van Tea-

1300 kilo droge stof (Ieren rekenen vanaf de stoppel van 3,5 centimeter. In Nederland wordt vaak 6-7 centimeter aangehouden. Daarom is dat vergelijkbaar met ongeveer 1000 kilo droge stof in Nederland, SH).“

Daarbij werken de meeste Ierse melkveehouders met een strak rotatieschema van 18 tot 21 dagen. Dit strakke rotatieschema werkt vooral van begin april tot en met augustus. In deze periode groeit het gras dusdanig dat de koeien bijna helemaal op gras kunnen produceren. De dag waarop de Ieren hiermee los gaan hebben ze dan ook als 'magic day' gedoopt.

In de zomer weiden bijna alle bedrijven in Zuid- en Midden-Ierland intensief. De verschillen zitten vooral in het voor- en najaar. Wat de meeste veehouders ook doen

Wel of geen weidegang is voor Ierse melkveehouders geen discussie. Het verschil zit hem in hoe extreem ze het toepassen.

Foto's: Nieuwe Oogst

is afweiden tot 3,5 tot 4 centimeter stoppellengete. Dat is beduidend korter dan in Nederland. Hier wordt vaak 6 tot 7 centimeter aangehouden als goede uitschaarlengte.

Een van de gedachten daarbij is een snellere hergroei. „Dat klopt ook wel”, zegt Horen. „Maar het gaat ons niet om de massa, maar om het aandeel bladmateriaal. Gras houdt haar hoge voedingswaarde tot het driebladstadium. Als de stoppellengete

langer blijft, heb je meer kans op een vierde blad. Je hebt dan wel meer massa, maar het onderste deel van de plant is dan eigenlijk dood materiaal.”

Dat is ook een van de beperkingen die Horan ziet voor het Pure Graze systeem, dat meerdere Nederlandse boeren de laatste jaren toepassen. Hierbij weiden de koeien ook het grootste deel van het jaar, maar juist in een ruime snede.

een reëel risico. Maar de meest Nederlandse melkveehouders moesten toegeven dat dit 100 procent meevalt. In de Ierse percelen is eigenlijk geen vertrapping waar te nemen. En ook geen zwarte dammen, wat waarschijnlijk deels aan de grondsoort is toe te schrijven.

Maar het management heeft minstens zoveel invloed. Zo gebruiken de Ieren meestal meerdere in- en uitgangen per perceel. Ook loopt een koppel vaak maximaal vier dagdelen, twee dagen, achtereenvolgend op eenzelfde stuk grond. Zware machines zijn uit den boze en door een minimum aan maaien, in ieder geval in de weidepercelen, ook bijna niet nodig.

Door de korte stalperiodes is er weinig drijfmest. Dit wordt veelal aangewend op de maai-percelen, die meestal niet aan de huiskavel grenzen. De weidepercelen krijgen in het voorjaar één keer een gift. Daarna worden ze na elke weidesnede van kunstmest voorzien. Dit gebeurt meestal met een kleine strooier achter de quad tijdens het koeien ophalen.

BIJVOEREN

Rest er nog een probleem. Hoe leer je de koeien voldoende gras op te nemen om daarmee de benutting van het gras zo hoog mogelijk te maken? John Murphy, die zelf ruim honderd koeien melkt en oud-bestuurder is van de Ierse LTO, gaf de Nederlandse melkveehouders wat tips mee: „Als je bijvoert, doe dat dan 's ochtends. Anders wachten de koeien overdag op het voer wat ze nog krijgen. Bijvoeren van krachtvoer in de melkstal levert geen probleem, maar bijvoeren van gras- of maïskuil ontregelt het systeem. Daarin moet je dus terughoudend zijn. Zeker in het hoogseizoen qua groei, in de zomer, is ruwvoer bijvoeren eigenlijk uit den boze. Als je daar één keer mee begint, is het einde zoek.”

Lastig? „Valt wel mee, hoor”, stelt Brandon Horan. „Een koe kun je prima trainen, de melkveehouder laat zichzelf vaak minder goed dwingen.”

Met de lichte weidesnedes, in het voor- en najaar, lijkt vertrapping van de percelen

„Ik ben benieuwd naar de resultaten”, zegt Horan. „Maar het korte afweiden doen we juist omdat de groeipunten van de grasplanten onderin zitten en zo steeds zonlicht oppakken. Dat heb je niet als je continu het beste materiaal uit een zware snede laat vreten. Ik ben bang dat je dan later in het seizoen met veel dood materiaal blijft zitten.”

SJOERD HOFSTEE

‘Kunstmest strooien vanaf half januari’

Connor O'Leary licht zijn bedrijfsstrategie toe aan de Nederlandse melkveehouders op zijn kille hooggelegen percelen. „Kort inscharen is goed voor de melkproductie, maar niet voor de vruchtbaarheid. Daarom voer ik altijd structuurrijk ruw- of krachtvoer bij.”

THEMA

Connor O'Leary is begin maart redelijk vermoeid. Hij kijkt dan ook terug op een maand waarin het overgrote deel van zijn 180 koeien afkaldden. „Dat is het nadeel van ons systeem. Februari zorgt voor een tsunami aan werk. Maar eerlijk is eerlijk, de rest van het jaar hebben wij het vaak rustiger dan de meeste Nederlandse boeren.”

veer 18 euro per 100 kilo, wel historisch laag. Daarvoor zou ik de koeien bijna een paar uurtjes extra binnen kunnen houden.”

Om de grasgroei te stimuleren strooide O'Leary rond half februari 80 kilo zuivere stikstof per hectare. „Normaal strooi ik de eerste gift minder dan 50 kilo per hectare. Maar dan wel al in de eerste droge periode na 12 januari.”

FRIESIAN HOLSTEINS

O'Leary wil sterke maar niet te zware dieren fokken voor zijn 'grazing based' systeem. Hij probeert dit te bereiken door te kruisen met Holstein Friesians en Friesian Holstein-koeien, de laatste uit het Nederlandse fokprogramma van de FHRS.

Afkalven van vaarzen moet gebeuren op een leeftijd van twee jaar, om in het systeem te passen. Daarbij is een optimale ontwikkeling ondergeschikt. „We doen natuurlijk ons best, maar als ze klein zijn heb ik geen genade. Het is leuk om goed voor je kalveren en pinken te zijn. Maar je moet je afvragen wat het rendement van extra opfokkosten is.”

Stripweiden tegen vertrapping

THEMA

Tom Browne melkt samen

met vijf medewerkers zo'n 700

koeien. Sinds half februari zijn de koeien

enkele uren per dag buiten.

Om vertrapping te voorkomen start Browne eerst met stripweiden. Vanaf begin april weidt hij de koppel drie dagdelen op één perceel, waarna hij ze omweidt. Na ongeveer achttien dagen is het perceel dan weer aan de beurt.

Browne wil niet te extreem starten met het weidegras aandeel. „Als je een koe wilt misbruiken, moet je haar vanaf begin februari dag en nacht naar buiten doen. Voor een onderzoekscentrum leuk, maar ik noem het gekkenwerk.”

Voor de fokkerij gebruikt Browne Holstein Friesian-stieren. „De Nieuw-Zeelandse Holsteins blijven vaak te klein. Maar de extreme Holsteins zijn ook niet goed. Je moet een tussenweg vinden.”

Die ligt voor Browne zeker niet bij kruis-

lingen. „Daarmee fok je op den duur katten. Het is puur een compensatie van slecht management.”

De veestapel van de Ier haalt nu een gemiddelde van meer dan vijf lactaties per koe. „Dat moeten zeven lactaties worden met gemiddeld 7000 kilo melk per koe en een maximum van 700 kilo krachtvoer per jaar.”

Browne voert nu vaak nog minder dan 700 kilo krachtvoer op jaarbasis per koe. „Ik ga voor 500 kilo, maar met de slechte winter van dit jaar lukt dat zeker niet.”

In 2000 nam de veehouder een 48-stands Dairymaster buitenom-melkende carroussel in gebruik. Als alles goed loopt melkt hij hiermee 350 koeien in het uur met twee melkers.

ZIEKE KOEIEN

Op de vraag hoe hij in het hoogseizoen - als de koeien buiten lopen en het melken zo snel gaat - zieke koeien signaleert, heeft Browne wel antwoord. „Zorg dat de koeien altijd opgehaald worden door iemand met ervaring. Dat is namelijk het ideale moment om koeien te spotten waar iets aan mankeert.”

Tom Browne voor een van zijn jongvee groepen. „Koeien in een perceel inscharen doe ik op gevoel. Als ik door een weiland loop met een meetinstrument gaat het gras echt niet sneller groeien.”

‘Herfstgras nog goed van kwaliteit’

THEMA

„Alles draait om de

opbrengst per hectare”, zegt

Shane Fitzgerald. Hij melkt een kleine 200

koeien met 2,5 volwaardige arbeidskrachten

nabij de plaats Mallow.

Het quotum is hier niets meer waard „En kost ook niets meer. Ik noem gras daarom het nieuwe quotum. Uitbreiden kan in mijn systeem namelijk alleen als ik mijn huiskavel groter kan maken.”

De jonge ondernemer is een van de Ierse veehouders die echt het Nieuw-Zeelandse systeem toepast. Vanaf 1 februari weidt hij het liefst zijn afgekalde koeien dag en nacht. „Dit jaar kan dat niet, omdat er te weinig grasgroei is. Ik stuur ze nu rond 9 of 10 uur 's ochtends het land in met een goed hongerige maag. Je moet ze wel een beetje dwingen om het gras op te nemen. 's Nachts voer ik dus wel bij, maar niet te veel.”

Over de kwaliteit van het gras, na een

winter met veel vorst en sneeuw, is Fitzgerald niet negatief. „Door de lage temperaturen is het drogestofpercentage veel hoger. Nu schat ik het op 25 tot 30 procent. Normaal is het in deze tijd nog geen 20 procent. Het is geconcentreerder, en daarom vallen de energiewaardes niet tegen.”

De ondernemer meet de weides op voordat hij de koeien inschaart. „Dat doe ik nu bij zo'n 1400 kilo drogestof per hectare. Maar met dit drogestofpercentage schat ik het werkelijke aandeel nu op 1600 tot 1700 kilo per hectare.”

Net als veel andere Ierse veehouders probeert hij het gevaar op bijvoorbeeld pensverzuuring te verlagen door niet ruwvoer, maar krachtvoer bij te voeren. „Ons krachtvoer bevat veel vezels door onder andere citruspulp. Het gevaar voor pensverzuuring is er desalniettemin in april en mei wel degelijk. Dan blijft het oppassen.”

Shane Fitzgerald toont een net afgegraasd perceel. „Gras is mijn enige quotum nog. Daar rendement uithalen is dus het meest economische.”